

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 1 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.
Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czímzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
széri hirdeteskor						
	ft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	160	200
2/16 "	7	18	35	60	80	100
3/16 "	350	9	1750	30	40	50
4/16 "	175	450	875	15	20	25
5/16 "	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.
A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetésé
számára.
Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 3 o. 6. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A cserebogár ivadéka (pajor, csimasz.)

A cserebogárnak a közönséges életben pajor vagy csimasz név alatt ismert ivadéka gyakran érzékeny károkat okoz faiskoláinkban, fiatal ültetvényeinkben és egyéb miveleti tereinken.

A pajoroknak ilyen helyeken tapasztalt tömeges megjelenése és nagymérvű pusztítása épen nem véletlen, hanem onnan magyarázható, mert az anyabogár mintegy ösztönszerűleg keresi fel a kedvező fekvésű, jó minőségű és porhanyón megmivelt helyeken (milyenek a faiskolák és ültetvények talaja is) s petéit oda rakja le.

A petéből kikelt pajor 4 éven át marad a talajban, míg teljes bogárrá fejlődik. Eleinte leginkább csak elhaló növények finomabb gyökszálaival táplálkozik; 3-dik és 4-dik évében azonban már annyira fejlődött és erősödött, hogy a tollszár vastagságu gyökereket is elrágja, s tulajdonképen a pusztítás ekkor ölt nagyobb mérveket. A cserebogár e szerint két alakban kártékony: mint kifejlett bogár és mint ivadék (pajor). S midőn a cserebogár tömegesen jelenik meg (rajzik) s főleg gyümölcs és erdei lombos fáinkat megviseli, az erre következő 3-dik és 4-dik évben méltán tarthatunk a másik csapástól is: a pajorok nagymérvű pusztításától, s ez utóbbi tetemesen károsabb, mert míg a cserebogár által lekoppasztott lombfáink ismét kiujulnak, addig a pajorpusztításnak a legszebb csemetéik ezrei esnek vég-

kép áldozatul a gondos tenyésztő nem kis fájdalmára és kárára.

Ugy a kifejlett bogárnak, mint pedig az ivadéknak a rovar- és féregevő négy lábúak és szárnyasok között számtalan ellenségei vannak, s ezen kívül kézzel is könnyebbszerűleg gyűjthető és megsemmisíthető, mint bármely más rovar. Mindez azonban legfőlebb csak némileg enyhíti a bajt, de a pusztítás meggátolására, kivált a rovar mesés elszaporodása éveiben, korántsem elégséges. Sokkalta czélszerűbb tehát olyan szerek alkalmazása, melyek a pajorokat csemetéink gyökereitől távol tartják, és illetőleg a már ott levőket kiölik.

Ezen szerek egyike a kátrány, melyet falevelekre vagy forgácsra kenve a csemetesorok között 6—12' távolban beásunk oly mélyre, a mennyire a védendő csemetéik gyökerei hatolnak. Ugy is eszközölhető, hogy az említett körökben lyukakat szurkálunk és azokba egyszerűen kátrányt öntögetünk; vigyázattal kell lennünk azonban, hogy a kátrány a csemetéikkel vagy azok gyökereivel közvetlen érintkezésbe ne jöjjen, mert ártalmas. A kátrányozás 3—4 heti időközökben ismétlődő.

Czélszerű még a védendő területet kátrányban vagy petroleumban áztatott szalmakötelekkel körülszigetelni, mert a kőolajféle anyagok penetrans szaga állítólag az anyabogarat is visszatartja a körül szigetelt helytől, és így az nem rakhatja oda petéit. A

szalmafacsarékokat ez utóbbi czélből körül huzott árkocskába fektetjük és nem takarjuk be földdel, hanem csak itt-ott kő-, vagy tégladarabokkal sat. lenyomtatjuk.

A kátrányozás azonban inkább csak kisebb kiterjedésben, pl. gyümölcsfa - iskolákban foganatosítható, mert nagyobb terjedelemben igen költséges és fáradságos lenne.

Ujabb tapasztalatok szerint sokkalta egyszerűbbnek és czélszerűbbnek is bizonyult a diófa frisen szedett zöld levelét vízben megfőzni és ezen főzelékkel (hidegen) öntözni meg a védendő csemetéket annyira, hogy a nedvesség a gyökerekig jól lehatoljon. E szer minden elővigyázat nélkül bőven alkalmazható lévén, erősebb hatású mint a kátrány, s ezenkívül nagy mennyiségben olcsón, esetleg minden költség nélkül előállítható, alkalmazása könnyű és egyszerű mindezeknél fogva nagy mérvben és kiterjedésben foganatosítható. Ugy is eljárhatunk, hogy az említett főzelékkel fűrészpört forázunk, és ezt a faiskola talaja közé vegyítjük, vagy pedig a folyadékszerbe termékeny földet téve, ezt péppé keverjük és az elültetendő csemeték gyökérzetét ebbe mártogatjuk. Mindezen módok között természetesen legegyszerűbb az öntözés, s elégséges a csemetéket évenként egyszer jól megöntözni.

Csehországban tett kísérletek bizonyítják, hogy egy és ugyanazon faiskolának diófalevél - főzelékkel megöntözött részében a csemetéknek csak 10 százaléka veszett ki, míg a meg nem öntözött részben 50 százaléknál többet kipusztított a pajor. Más helyen ismét még feltűnőbb különbséget tapasztaltak; nevezetesen egy faiskolában, mely 400,000 drb. különféle csemetét tartalmazott, a többször említett főzelék alkalmazása folytán csak 1000 drb. csemete (tehát mintegy $\frac{1}{4}$ százaléka) esett a pajorpusztítás áldozatául, míg egy más — hason fekvésű — iskolában, hol e szer alkalmazását elmulasztották, 130,000 drb. csemete közül 120,000 darabot (tehát 92 százaléknál többet) pusztított ki a pajor. **Sz.**

* * *
Ezen tapasztalati adatok minden esetre figyelemre méltók; s a szer könnyű előállításánál és alkalmazhatóságánál fogva érdemes lenne, hogy fatermesztőink azzal kísérleteket tegyenek. E kísérletek eredményéről szives tudósításokat annak idejében lapunk számára közlés végett köszönettel vennénk.

S z e r k.

Az 1872-diki borév.

(Folytatás.)

A fennebbi fejtegetések és tán nem is érdektelen kitérések után világos előttünk, hogy bár végre reményünket meghaladó eredményhez jutottunk, az 1872-diki borév termése a század jelzett évei maiglan páratlanul álló termésnek mértéket - minőségi tekintetben - végletekben járó, excentricus időjárása miatt csak megközelítőleg, de teljesen meg nem üti.

Az évszakok csak naptárilag léteztek, a valóságba jellegökből kivetközve jelentek meg, mint színészek, ha szakmájuk szerepeit ki kell cserélniök. Egy sanyaru s romboló tél után, mely a higanyt 20—25 fokra szállította, éghajlatunk alatt ritkán tapasztalt salto mortaleval tavasz helyett ápril és május hóba 20—25 fokú égető forró nyár időjárás állott bé, mely a gyümölcsfák virágzatát lehevasztva, a szőlőt rohamos tengésre erőszakolta. Virágzatát már június közepén le járta, s mint mult évi czikkünkben jeleztük, július hóba a bor és asztali szőlők nagy részén lágy szemek mutatkoztak. A szőlész Hozsánnát zengett s a 34-dik és 46-dik év aranyidejét látta megújulni képzelmében.

Ámde a nyár is szerepet cserélt, még pedig a rideg novemberrel. A nap, mintha katlana kiégett volna, elfátyolozott arczal, halvány hideg fényel jelent meg egünken Julius hóba, s napokig nem élvezhettük üdítő melegét és sugarait. Csak nem 40 napig hideg esővel, romboló záporhullással váltakozó sanyaru szelek uralkodtak, megrontva a különben is sovány kilátásu aratást, s leiszapolva a völgyeken s réteken bogjákba rakott takarmányt. A gazda kenyerét, s barmai kész táplálékát látta a romboló elemektől kezeiből kicsikartatni. A dinyész buja növényzetü, s terméssel gazdagon megrakott rászait ragya és törőhadás — ezen gyógyíthatlan csapások által egy pár hét alatt teljesen tönkre tétetni. És a szőlész mit láthatott mást, mint a 70 és 71-diki borévek kétségbe ejtő képét ismétlődni maga előtt? a munkás ugy szollva csak lopva folytathatta a nyári munkát, a mennyi hasznót tett kezével, annyi kárt okozva taposásával — sok csak is aug. végére végezhetvén el, a mit a canicula kezdetén tennie, vagy épen végeznie kellett volna. Csak nem 40 napig helyt állott, vagy alig tett valamely észrevehető eléhaladást a szőlő.

Augustus utolsó hetében következett a tartos borura, még tartosabb derü, a legszebb őszi idények egyike, a milyent csak láthatott ez az emberi nyom, örömet és új reményt hozva a szőlésznek, de azon tanúságot is szolgáltatva, hogy a mit egy rossz nyár elrontott, azt az ős legkedvezőbb időjárásával se képes teljesen helyre hozni.

Indokoltnak tartjuk állításunkat az elért eredmény, s még indokoltabbnak az elésorolandó tények alapján.

a) Mint főlebb érintém, a méltán magasztalt években István király napkor már széltében ehető volt honi fajtáink nagyobb része; 72-ben még a korai asztali fajokat mint a kis burgundi, malingre, malvoisier és chancelakat meglágyulva, de éretlenül érte István király napja, a honj

fajok pedig csakis 3 héti meleg időjárás után sept. közepén váltak, úgy a hogy élvezhetőkké.

b.) a torda-aranyosi vonalon, hazai fajokból oct. utolsó napjaiba szürt must a Wagner-féle mérlegén 11, legfőlebb 12, a klosterneuburgi mérlegén pedig igazságosan számítva 18 fokot, 19-et pedig csak erőltetve mutatott — tehát a Wagner-féle a legjobb esetben is 3—4 fokkal kevesebbet, mint 46-ban és 48-ban.

c.) A múlt évi bor minőségének biztos megítélésében főleg azon tapasztalást vesszük alapul, melyet több szőlész társunkkal társaságban, s egy magunkra az october hó utolsó hetére halasztott szürett alatt s azt megelőzőleg a torda-aranyosi borvidék hegyein tartott szemle, s csak nem a legcsekélyebb részletekre kiterjesztett észleletek következtetésébe bő alkalmunk volt szerezni, s megállapítani — a szőlőnek általában, s egyes fajoknak különlegesen félt, kellő, vagy teljes érettségére nézve.

Ezen észleletek szerint csak felényi érettségig haladtak a későérésű fajok, som, hóviz és némely fekete faj.

Sőt ugyan azon telepen, ugyan azon expositióba fekvő tőkék egyes gerendjein figyelemre méltó különbségek voltak észlelhetők.

A rislingtőkék karikáin csüngő azon gerezdek, melyek a napsugarak megtörése által képzett focusba estek, nem csak fehéres színt váltottak, de a nemes rothadás stadiumába is átmentek, míg a karika felső részén lévő gerezdek érettségben észrevehetőleg hátramaradtak.

Az olasz rislingnek az a jó tulajdonsága is meg van, a mi a kövér és som szőlőnek, t. i. jó években megasszuszodik. 1862-ben és 66-ban sok asszút hozott, az idén egyetlen szemet sem.

A traminer földhöz közelebb eső gerezdjei élénk piros színnel pompázták míg a távolibbakkal halvány rósa színűek voltak.

A korábban érő honi szőlőfajoknál még sajátságosabb eseteknek voltunk tanúi, t. i. ugyanazon gerezdeken lévő szőlőszemek közt roppant különbségek tűntek fel. Mert a még a gerezd napnak fekvő oldalán teljesen érett, cukor dús, s élvezetes szemek kívánni valót alig hagytak fenn, a gerezd északi felén izetlen, savanyu, éretlen volt a szem nagyobb része. Ezt tapasztaltuk különösen a bakator rozsaszőlő, járdovány, sárfehér, honi muskotály s némely fekete fajuk körül tett vizsgálatoknál.

Ezen észlelet a rationalis szőlésznél világos s el nem utasítható felhívás volt arra, hogy szüretét mikép vigye keresztül. Megválogatva, a risling és traminer teljesen érett gerezdjeit, a kellő v. fél érettség fokán állóktól; hazaiknál pedig, a mi a francziáknál meg nem sérthető szüreti szabályzat, lebogyózásával s különválasztásával, az érettség különböző fokán álló szőlőszemeknek. Természetesen ehhez a kellő, a mit a magyar embernél hiába keresünk, türelem, kitartás, aztán meg mód és tehetség, s réá adául még egy kis tudomány, oly kellékek, melyekkel mi vajmi csekély mértékben rendelkezünk, s hihetőleg egy nálunknál okultabb és szerencsésebb nemzedék számára tartvák fenn. —

A bórfajok közt csupán csak az Oportot és Rulándert nem áterálták az időjárás kicsapongásai. Teljes érésre jutatták minden gerezdjeiket. Jobb ajánló levelet nem adhattak magokról, s épen azért újból meg újból bátrak vagyunk ezen két szőlőfajt az erdélyi, főleg a kissé hivesebb égálg alatt lakó bórtermelők figyelmébe ajánlani.

A szüret folyama alatt nagy gondal tett mustmérések szállították le a termés minőségéről — egymástól eltérő véleményeket valódi értékekre.

Borászati haladásunk egyik örvendetes jelének tekintendő, hogy ma termelő és vásárló, nem szájjiz, nem dicsekvő ajánlgatások, hanem a mérleg meg nem hamisítható számjegyei után ítél, az árucikk csekélyebb vagy magasabb értéke felett, az igaz többnyire más szemmel néz s más hangon ítél az eladó, mással a vásárló. Mert míg az egyik a folyadékba lesülyedt számokat nagyító üvegen is kész kibetűzni, a másik a mérleg fennt libegő számai után határozza meg jószágá becsét — mindenek saját érdekeire való tekintettel.

Mi nem indultunk a sokaság ítélete után, közegyezőssel két szakférfit, kik mint vegyészek, és termelők egyszersmind a borászatot alapos tanulmány tárgyává tettek, s nézetünk szerint hazai borászatunk terén irány és példa adó szerepre vannak hivatva Wolf Gábor és fia ügytársainkat kértük fel, hogy az eddig legjobbnak ismert klosterneuburgi mérlegeket használva, úgy az egyes szőlőfajok után mint a vegyes ültetvényekből nyert mustok cukor és savtartalmát pontosan meghatározni, s így a faj és vegyes borok minősége felett biztos ítélet alapján megvenni sziveskedjenek.

Felkért ügytársaink szokott készséggel engedtek a felhívásnak, (hivatalan is megtették volna) idő, fáradság, sőt költség nem kimélésével, minő lelkiismeretes pontossággal feleltek meg a magokra vállalt feladatnak, az alább következő kimutatásokból megítheti a szives olvasó.

A mérések Tordán a tordai hegyekben termett honi és külföldi szőlőfajokból szürt mustokkal oct. hó 18—20-ik napjain történtek.

Első helyen a honi fajok vegyesen és faj szerint szürt mustja jött mérés alá.

A honi fajokból vegyesen szürt mustok, mint fönnebb is említve volt 18—19 cukor foknál többre nem mentek, 7—8 promille savtartalommal,

honi fajok különleg szürt mustja következő eredményt adta:

		%	cukor	6,5 promille sav.
Sárfehér	21 $\frac{1}{2}$	"	"	"
Leányka	21	"	"	"
Kövér	20 $\frac{1}{4}$	"	"	"
Király	19 $\frac{1}{2}$	"	"	"
Járdovány	19 $\frac{1}{8}$	"	"	"
Boros	18	"	"	"
Róssaszőlő	18	"	"	"
Som	18	"	"	"

Ugyanezen fajokból egyenként $\frac{1}{2}$ font szőlő méretvén le kevés különbséggel egyre másra mindenik 10—11 latnyi levet adott:

Ezen levek külön de egyforma nagyságu üvegekbe töltve, a leülepedés után a salak által elfoglalt térímét tekintve, következő arányba le szállót salakot mutattak:

Sárfehér	$\frac{2}{10}$
Kövér	$\frac{1}{10}$
Király	$\frac{1}{10}$
Járdóvány	$\frac{1}{10}$
Rósa	$\frac{1}{10}$
Boros	$\frac{1}{10}$
Som	$\frac{2}{10}$

A lecsapódások után látható arányokból kettőt következtethetünk.

1.) a legnemesebb szőlőfajok, mint jelen esetben a sárfehér és som — legtöbb salakot is raknak le. Vagy azt,

2.) hogy mentől érettebb a szőlő, annál kevesebb, mentől éretlenebb annál több a salakja is,

melyik következtetés bir több valószínűséggel, bővebb és több oldalú kísérletek után lesz eldönthető.

Importált fajok mérési eredménye:

Riesling	20	%	czukor	5,5	sav.	promille.
Traminer	20 $\frac{1}{2}$	"	"	4,5	"	"
Olasz riesling	20	"	"	5,5	"	"
Sylvani	20	"	"	6,	"	"
Fehérburgundi	20	"	"	6,	"	"
Ruländer	22	"	"	5,	"	"
Nagy fekete burgundi	21	"	"	"	"	"

Ezen mérések által igazolást nyer a borászok azon feltevése:

hogy a faj ültetvények nem csak egyenlőbb, hanem tartalmilag is jobb bort adnak, mint a vegyesek, és

hogy a Ruländerről fennebb kiadott ajánló levelünk mellett a mérleg is tanubizonyoságot teszen.

(Vége köv.)

N a g y F e r e n c z.

T Á R S A L G Ó.

Felhívás.

A bécsi világkiállítási k. biztosságtól a kiállítókhöz.

A bécsi világtárlat magyar osztályának előmunkálatai már aunyira előre haladtak, hogy a kiállítandó tárgyak, különösen pedig az azok elhelyezésére szánt szekrények, asztalok és állványok beküldésének mi sem áll útjában.

A kiállítás helyére naponként érkező tárgyak ropant mennyisége, azok gyors lerakását és az illető bizottságoknak való rögtöni átadását majdnem lehetetlenné teszi. Igen kívánatos tehát, sőt a tisztelt kiállító urak érdekében szükséges, hogy kiállítandó tárgyaik a velük közölt szállítási körlevél értelmében a lehető legrövidebb idő alatt — vagy a legközelebbi gyűjtőhelyhez, vagy egyenesen Bécsbe szállitassanak.

Ez alkalommal ismételve figyelmeztetnek a t. kiállító urak, miszerint a csomagolásnál az előirt nyomtatványokat használják, mivel a biztosság a hibásan czimzett és felszerelt tárgyakért jótállást nem vállalhat magára.

Véghatáridőül a tárgyak Bécsbe küldésére ápril hó 20-ka tüzetik ki.

B é c s b e n, 1873. ápril 1-én.

N é m e t h, s. k.
kiáll. m. kir. kormánybiztos.

Tudomásul.

Lapunk múlt számában a rósa burgonya kiosztására vonatkozó hirdetésünk után ki kell jelentenem, hogy az egylet rendelkezésére bocsátott 270 font burgonya már ki-

osztatott, s így az egylet eziránti megkereséseknek eleget nem tehet.

A Chevalier árpa és a siberiai zab késői megérkezésük miatt még csak most bocsáthatók rendelkezés alá.

V ö r ö s S á n d o r,
h. titkár.

A marhavész állása.

Folyó évi mart. 16-tól ugyanazon hó 24-ig beérkezett hivatalos jelentések szerint a keleti marhavész

Magyarország egész területén végképpen megszűnt.

Horvátország- és Slavóniában a horvátországi kormány folyó évi mart. hó 16-ig terjedő tudósítása szerint a keleti marhavész

Pozsegamegye Kula és Granja községében uralgott.

Zágráb fővárosban és Trnje községben pedig kiűtött.

— Végre a határvidéken, a katonai parancsnokság f. évi mart. 16-ig terjedő tudósítása szerint

az ottocani határezred Pekane, Oberkosinj, Krasno, Volarice és Biljevine községeiben,

az ogulini határezred Masvina, Neukerslje, Dubrave és Militár Stubika községeiben,

a gróf Jellacic I. bánati határezred Glina községében uralgott. — Ellenben

a bródi határezred Zupane községében, — és

az ogulini határezred Ljeskovac községében a marhavész megszűnt.

Az osztrák tartományokban a bécsi cs. kir. belügy-ministeriumnak folyó évi mart. 17-ig terjedő tudósítása szerint a keleti marhavész:

Gallicziában: Brody és Borszczow kerületek Bilavec, Brody és Babnicze községében;

Bukovinában: Czernovitz és Kotzman kerületek Alt-Zuczka, Mitkau és Okna községében;

Alsó-Ausztriában: Sechshaus kerület Fünfhaus helységében; — és

Dalmatiában: Ragusa kerület Smekovjane községében uralgott. — Ellenben

Gallicziában: Skalat kerület hasonló helységében;

Alsó-Ausztriában: Bécs osztr. birodalmi főváros VI. kerületében;

Dalmatiában: Zara kerület Boccagnazzo községében — megszűnt.

Vége Gallicziában Brody kerület hasonló városában a vész kiűtött.

Az alsó-ausztriai helytartóság f. évi mart. 14-én kelt értesítése szerint Neunkirchen határállomás a kellő elővigyázati rendszabályok szemeltartása mellett a közlekedés részére újból megnyitott.

A gráci cs. kir. helytartóság f. évi mart. 18-án kelt értesítése szerint a Horvátországban kiűtött marhavész folytán Stiriát a horvát határ hosszában, Rann vasuti és Rohitsch belépő állomással együtt elzárta; ugyancsak a Magyarország felől fenálló belépő határállomásokon a Horvátországból származó élelmiszerek visszautasítását elrendelte; nemkülönben a horvát határ hosszában gazdasági fogatokkal fennállott közlekedési könnyebbség feltételeit ismét visszavonta, illetőleg betiltotta.

Kelt Budapesten, 1873. mart. hó 26-án.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerimtól.

LEVELEZÉSEK.

M o c s, 1873. ápril 5.

A szelid tél után, mely minden kedvezése mellett is sok utógondolatot kelt s e jelen évi gazdálkodásunkra majd legreményteljesebb, majd ismét kétes jövőt rajzol, bekövetkezett tavaszunk a gazdaságra nézve eddigelé a legkedvezőbbnek mondható. Az őszieknek kedvező tenyészete, s a tavasziak számára teendő munkák kivételére az idő akadálytalan haladása első rendben oly tényezőknek említendő föl, melyek után sikeres eredményeket lehet reménylenünk. Azonban már már elérkezettnek, sőt bekövetkezettnek kell tekintenünk a határt, a melyen túl a tenyészet kár nélkül meg nem állhat.

A múlt ősnek szárazsága, a lefolyt télnek hótalan-sága folytán ugyanis a föld nem részesülhetett a nedvességnek azon fokában, mely a jövő tenyészet számára elegendő leendett volna. Tavaszunk eddigelé nem részesült még esőkben s így a tenyészet csupán azon nedvességből éledt, melyet kevés mértékben az ős- és télfolytán nyert. Vetéseink már nagyon kezdik érezni a szárazságot s félnék, ha az esőtlenség tovább is tart, az oly szépnek raj-

zolt aratás képe, csakhamar elborul úgy képzetünkben, miként a valóságban.

Az őszi gabna féléken, valamint a repcén is már nagy hátramaradás észlelhető; a buza nem bokrosodik, tenyészetében mintegy stagnál, a repce pedig kicsiny maradt, s mint vidékünk több helyén észlelhetni, araszos magasságában már is virágzásra készül. Az állattartásra vonatkozólag a lanyha tél kedvezése talán a legjobban érezhető volt. Az apróbb marhák szája alól a legelő ugyszólván esem is zárult az egész tél folytán s most már a fű korai megindulása után a legeltetés rendes folyamában képzelhetjük magunkat. Hogy a bárányozásra s a bárányok nevelésére ezen körülménynek nagy befolyása volt, azt bizonyítgatnunk felesleges; igazolja azt a bárányok szép és előrement fejlődése, erősödése.

Egyehek mellett még csak most folyó tavaszi vásárunkat akarom érinteni. Ismeretes, hogy marhavásárunk egyike Erdély legnépesebb s keresettebb vásárainak. Az eladók részéről látogatott volt most is, de hiányzottak a vevők. A szarvasmarhából leginkább tehének s borjuk voltak eladásra kiállítva; használható jármos ökor aránylag kevés volt. Mindinkább elszomorító jelenség gyanánt kell említenünk, hogy a testalak és alkotásban az oly feltűnő jármos ökor, mely az igavonó állat mintaképeül méltán tekinthető, s mely még nem régen is tömeges jelenléte által a szemlélődő gazdának oly szép látványt nyújtott vásárainkon, ma már mindinkább ritkul, sőt — mint mostani vásárunkon — oly ritkává is lőn, hogy több ezerre menő jószág között, egy-két példányára alig akadhatunk. Igaz ugyan, hogy e megfigyeltetést a honunkat látogató vésznek kell egyrészt bétudnunk, de másrészt tagadhatlan tény az is, hogy szarvasmarha tenyésztésünkben visszaesés, hanyatlás állott bé. Ha a fogyatkozást az eddigi néhány év arányához mérten tovahaladni képzeljük, akkor sajnos, nagyon korán elérjük azon határt, a midőn már ezen oly becses anyag piacainkról teljesen eltűnik, vagy még jelentkező példányai az azokat szükségű gazda közönség által megfizethetlenné, megszereshetlenné leendnek. Mindig szomorubb és szomorubb képek állanak elő kapcsolatban ezen baj fokozódásával egész gazdálkodásunkra nézve. A mostani tapasztalatok azonban felhívják a kormány figyelmét arra, hogy bikatelepek felállítására s alkalmas szarvasmarhatenyésztételepek létesítése által elejét iparkodják venni ezen tényészag hanyatlásának, de figyelmeztetik a kis és nagy birtokos osztályt is arra, hogy marhatenyésztése és nevelésére több gondot fordítson, mint azt a legközelebbi múlt időkben tevő; mert az állandólag magas árak e több gondot — tán több áldozatot is — dúsan meghálálják s számukra e tényészag felkarolása bé nem duguló jövedelem forrássá válik a meg nem szűnő keresletnél fogva.

Az árakra vonatkozólag idejegyzem, hogy a használható jármos ökor párja, a kiemelkedőbb példányoknál 450—500 frtra tartatott; vásár harmadik napján azonban 50—100 frttal alább tétettek vásárlások; kisebb ökrök párja 280—350 frttal fizettetett. Tehenek 60—100 frtig

adattak. Egy és két éves borjuk 30—50—80 frttal keltek. A lóvásár alig érdemel említést. Kiskéri.

M.-N.-Csán, április 5. 1873.

Nem hiszem, hogy egy hosszú század alatt ismét előforduljon, hogy mártius 30-án a vadrepcze kivirágozzék, s azon felül a közönséges vagy is az apró veres szemű, ugynevezett bánáti repce szádba induljon és — midőn e sorokat írom a vizenyős, salétromos helyeken — teljes virágjában álljon.

Sárga baraczk, szilva virágok gyönyörködtek a szemet. A szemnek is jól esik ugyan ilyet látni, de valjon e látvány nem történik-e gyomrunk rovására. Félek, hogy ily korai virág csak mint látvány marad meg emlékezetünkben s egy szép reggel a látvány leendő gyümölcstermésünk rovására tündökölt. Bár csalódnám, de most is minden éjjel 2° fokot mutat a hőmérő.

Az őszetések sokat szenvedtek, sőt azt lehet mondani a éjszakai oldalokon ki is pusztultak, azonfelül a szélnek kitett helyeken részint betemetettek részint pedig elcsupertettek.

A mezőségi föld természete valóban különös. A ki nem lakik a Mezőségen és nem látja mint hordja a mártiusi szél azt a kötött agyagot, soha senki el nem hiteti vele annak lehetőségét; kecskeméti homoknak is becsületére válnék. Szélnek fekvő helyeken csak azt veszi észre a gazda, hogy szántás által fellazított földje tova állot, elhagyta; ha pedig őszetés volt benne csak látja, hogy a buza szálaik gyökerei szabadon minden takaró nélkül mintegy lógnak a földben, s mintha nem tudnák szegények valjon a föld vagy a levegő fog nekik ezentul támpontot szolgáltatni. —

Egy régi példabeszéd azt mondja, hogy minden lat mártiusi pór aranyat ér, de azt hozzáteszem, ha áprilisben elegendő eső van akkor száraz mártius minden esetre kedvező a gazdának, ellenkező esetben pedig félünk tőle. Esőt, esőt kérünk, várunk hadd emelkedjék valóságga a fenn idéztem példabeszéd.

É b n e r S á n d o r.

Könyvismertetés.

A nemzetgazdaságtan rövid foglalatja. Dr. Rodiczky Jenő. Bécs 1873. Faesy és Fricknél. — Ára 60 kr.

E czim alatt jelent meg a főtnevezett s lapunknak is munkatársul megnyert tudor urtól a nemzetgazdaságtannak rövid vezérfonala, mely tulajdonképen az e tantárgyat hallgatóknak van segéd-könyvül szerkesztve, de bizonyára a magánosok kezében is hasznos könyvül kell hogy tekintessék.

A földműveléssel foglalkozó magyar népnek, de sőt a nagyobb birtokosoknak hiányos nemzetgazdasági ismeretei mellett a főtnebbi művecskét, a mely a nemzetgazdaságtan alapfogalmait rövid tételekben elétünteti, teljesen gyakorlatinak tekinthetjük, amennyiben az önálló gondolkodásra és vizsgálódásra vezethet s buzdíthat. — A mű az eredetiségre nem tart igényt, hanem a nemzetgazdaságtannak alapfogalmait rövid foglalatban van hivatva előtűntetni, s ezen rendeltetésének teljes mértékben meg is felel.

Studien über das Schwein, von Dr. Eugen v. Rodiczky. Faesy et Frick. Wien. Preis. fl. 2.

Főtnebb is említett szerzőnek e németül irt műve nagy feltűnést is elismerést vivott ki magának a német gazdaközönség és szaklapok előtt.

Feltűnést, a tárgy saját szerű, ugyszólván mulattatva oktató előadása, — elismerést a beható vizsgálatok s tanulmányok alaposasága által.

Az állattenyésztési irodalom terén a sertésenyésztési ág nemcsak nálunk, de a németeknél is saját elismerésük szerint meglehetősen kopáran áll a jó munkák dolgában. S így megfejtethető, hogy a sertésenyésztés fontosságánál fogva e műnek megjelenése üdvözölve fogadtatott.

Ide iktatjuk a „Gyakorlati mezőgazdának” a mi véleményünket is kifejező nyilatkozatát e műről: Szerző neve mindenki előtt ismeretes, ki magyar vagy német gazdasági folyóiratot olvas. Sokoldalú olvasottságot eláruló, szelleműs és humoros irálya, szintoly jellemzővé mint kedvelté tették szerző eddigi cikkeit s nagyobb dolgozatait. A csinosan kiállított mű 9³/₄ ivre terjed és 9 fejezet meg egy függelék alatt szől: 1. a sertés árnyoldalairól. 2. a fényoldalairól. 3., származásáról. 4., a sertésről az ókorban. 5., a sertésenyésztésről N. § Károly korától mai napig. 6., 7., 8. a sertés tenyésztés és kereskedésről a jelen korban. 9., a sertés termékeiről. A függelék nagy mennyiségű érdekes jegyzetet, adatot és idézést tartalmaz. Legmelegebben ajánljuk e művet, meg lévén győződve, hogy azt mindenki élvezettel s haszonnal fogja olvasni.

EGYVELEG.

* Az „Erdélyi kereskedelmi- és hitelbank” részvényesei f. hó 25-én d. e. 11 órakor a bank helyiségében tartották meg a 3-ik rendes közgyűlést mlts. g. Macskási Ferencz ur elnöklete alatt. A választmányi jelentés szerint az 1872. évi forgalom, az előző évihez 20 és ³/₄ % -al emelkedett. A váltóüzletben 4.276,368 forint és 13 kr., a zálogüzletben 349,881 frt 28 kr., a takarékpénztári üzletben 596,133 frt 76 kr., a folyó számlái üzletben 4.751,598 frt 25 kr., a vásárlási és eladási számlán 1.285,866 frt 47 kr. forgalom van kimutatva; kamat, illeték és jutalék czimen bevétel: 140,740 frt 75 kr., kiadás: 75,321 frt 68 kr.; mely eredmény e város és vidéke üzleti forgalma gyarapodását igen kedvező színben tünteti fel. — A tiszta nyeresemény 1871. évről a mult 1872-ik év nyereségi számlája javára áthozott 10,000 frttal 187,968 frt 53 kr., miből 100,00 frt a kibocsátott 2500 új részvény fölemelt árából származott. — A 2500 (rég) részvény után 5% kamatban 10,000 frt, felülosztalékban 27.500 frt, összesen 37,500 frtot határozott a közgyűlés kiosztandónak, melyből egy részvényre 15 frt esik, mi is a részvényenként befizetett 80 frt 18³/₄ kamatozásának felel meg. — Az összes tartalék — ide értve a hivatalnoki nyugdíj-alapot is (5686 frt 96 kr.) — összesen 149,160 frt 22 krból áll, melyből 117,032 frt 63 krt a mult 1872. év eredményezett. — Az alapszabályok értelmében kilépett 4 igazgató: id. gr. Teleki Sámuel, köz. gr. Teleki Domokos, Dr. Csiki József és Schuller Dániel; az 1873-ik évre számvizsgálóbiztosoknak: L. Bálint Dénes, Schuller Dániel és Dr. Kai-

ser János; póttagul: tanár Horváth Gáspár urak újból még lettek választva. — Az alapszabályok némely pontjai módosítása, illetőleg megváltoztatása után az igazgató választmány és elnök sikeres működéséért köszönet, a tisztviselők irányában pedig elismerés jegyzőkönyvileg lett kifejezve, a gyűlés fél 1 órakor eloszlott.

(a) A heremag hamisítása, s miként lehet azt felfedezni? Külföldi lapok mind gyakrabban figyelmeztetik a közönséget azon csalásokra mit a magkereskedők különösen a takarmány füvek magvával elkövetnek. Így többek közt egész üzlettel fejlődött néhány év óta a heremagnak apró poronddal (quarcz szemek) keverése és hamisítása, és pedig oly ügyesen végzik ezen dicsé-

tes munkát, miszerint felületes vizgálat még csak gyanút sem ébreszt. Van azonban egy egyszerű mód, melynek segítségével nyomára jöhetünk a csalásnak, s ez következő: Mintegy két lat magot egy üveg pohárban vízbe áztatunk, s így két három napon át meleg helyen tartjuk; midőn a mag jól megdagadt a poharat tele öntjük vízzel s jól felkeverjük. Keverés után természetesen a nehezebb quarcz szemek üllepednek alól, s ha a vizet óvatosan letöltjük a homokat könnyű elválasztani a heremagtól. Egyébiránt legtöbb esetben elég tájékozást nyújt már maga az a körülmény is, miszerint a heremag felduzzad s ennek folytán a homok szemek jobban feltűnnek.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Ára krajczárokbán.										
Kolozsvár	ápril 10.	770—784	536—544	440—456	146—170	356—360	165	120	1200	24
Nagy-Várad	ápril 1.	510—650	450—490	400—440	140—160	300—320	160	110	1050	26
Maros-Vásárhely	ápril 3.	580—628	358—480	400—470	166—210	—	190—210	140—160	1400	20
Károly-Fehérvár	ápril 5.	645—650	545—550	145—450	148—150	—	110—120	80—90	1200	20
Nagy-Szeben	mart. 28.	653—720	547—600	443—483	142—167	373	90—95	70	700	20
Brassó	febr. 23.	584—662	526	418—429	155—164	299	—	—	—	20
Besztercze	mart. 25.	600—660	480	440	140	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	ápril 3.	625—700	500—575	440—480	150—160	—	180—190	60—70	1100	20
Szamosujvár	mart. 31.	600—680	480—520	400—420	100—110	—	200	50	1200	18
Deés	ápril 1.	680—700	600—660	440—480	140—150	—	190—200	75—100	800	20
Torda	mart. 8.	652—720	484—520	440—450	136—140	—	165—170	70—100	1400	22

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 77 — frt 50 kr. Ezüst árkelet 107.73.

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 3335 drb. hizó ökör, forgalom e felhajtott nagy szám miatt gyenge; árak gallicziai 31—34 frt, magyar 31¼—34 frt, német hizó ökör 31½—34½ frt, a vágósúly mázsája.

* Eredeti Duttonkorn, tanár Nagy Ferencz-nél kapható; ára nagy vékájának 3 frt 80 kr.

* A bécsi világkiállításra vonatkozólag felhívjuk a t. kiállító urak figyelmét k. biztosságnak lapunk mai számában közölt felhívására, melyszerint kiállítandó tárgyaikat ápril 20-áig, mint véghatáridőig, vagy a gyűjtőhelyek közvetítésével, vagy egyenesen, — de a csomagolásnál a kellő nyomtatványok okvetlen használatával — Bécsbe szállítsák.

TARTALOM: Cserebogár ivacéka. — Az 1872-diki borév (folytatás.) — Társalgó: Felhívás. — A marhavész állása. — Levelezések. — Könyvismertetés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Főmunkatárs: VÖRÖS SÁNDOR.

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól kezdve a legmagasabb összegig 6% kamattal 1% törlesztésre illetőleg 7%-al 32 év alatt teljes törlesztés mellett (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl.

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyautca 6. sz.

Értekezhetni naponta délután 1—4 óráig.

(3.)

(11—48.)

Gazdasági és kerti
Veteménymagvak

Luczerna francia.

„ magyar.

Lóhere Steier. (5—*) (8)

Burgundi répa.

Tarló répa.

Bükköny.

Fűmag, francia és angol.

Ákáczfamag sat.

Mindennemű kerti veteménymagvak, s mintegy 300 féle legújabb virágmagvak, legjobb minőségben és jutányos áron

Szentjánosi és Veisznál

KOLOZSVÁRT.

Ugyanitten találtnak valódi Dittmár-féle kerti eszközök és Táx-féle zsebkécek.

Hirdetés.

TAUFFER FERENCZ-nél

KOLOZSVÁRT

Csakis kizárólagosan kitűnő és hiteles

gazdasági és kerti

VETEMÉNYMAGVAK

illendő árban,

továbbá saját természetmennyű

„Douttonkorn“ törökbuza.

Valódi fehér és barna

SZIBERIAI ZAB

nagyvéka 2 frt oszt. értékben

(4)

található.

(10—47.)

VICTORIA

bitosító társaság Kolozsvártt.

(1) melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben (6—24)

5 millió.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, ugy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánltnak a Victoria által életbeléptetett társas-árvai vagyon és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ág-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárookra, boltban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihureczkodás veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség **életbiztosítási** ajánlatait is a Victoriánál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkinti díja:

a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési kiházasítási vagy létebizmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, ugy túlélési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereményben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk, azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők s a „VICTORIA“ biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvártt.

Wagner.

Szász.